

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. инж. Огнян Тишинов, доктор

Относно: Представен е за официална защита дисертационен труд от БОЯНА КОНСТАНТИНОВА КОЦЕВА, редовен докторант към катедра „СНЕЖНИ СПОРТОВЕ ” при НСА „Васил Левски”, на тема „АНАЛИЗ НА УСЛОВИЯТА ЗА РАЗВИТИЕ НА АЛПИЙСКИ СКИ ЗА ХОРА С УВРЕЖДЕНИЯ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ“ за присъждане на ОНС „доктор” по научната специалност „Теория и методология на спортната наука“, професионално направление 7.6 „Спорт“, научен ръководител доц. Петър Янков, доктор.

Дисертационният труд разглежда ските за хора с увреждания като достъпна двигателна активност и особеностите на този процес. Актуалността на избраната тематика е несъмнена, имайки предвид, как една разрастваща се сфера на изследване показва ползата от спорта и отдиха за насърчаване на интеграцията в общността, както и за физиологичните и психологическите ползи за хората с увреждания. Те обикновено искат да достигнат същите резултати като другите спортисти, участващи в състезания.

Редовното упражняване на физическа дейност може да спомогне за подобряване на мускулната сила, издръжливостта, психологическото състояние и качеството на живот, понижаване на кръвното налягане, подобряване на настроението, облекчаване на депресията, и увеличаване на усещането за благополучие при хората с увреждания.

В този смисъл темата е интересна, с практическа насоченост и няма съмнение в нейната дисертабилност.

Разработката е в обем 166 стандартни страници. Резултатите са представени в 31 таблици и е онагледена с 53 фигури. Ползваната литература включва 88 заглавия, от тях 75 на латиница и 13 на кирилица.

Дисертацията следва класическата структура на такъв род научни трудове: увод в обем (6 стр.); първа глава (от 46 стр.), разделена в 10 подраздела, втора глава (11 стр.) включваща цел, задачи, организация и методика, трета глава, резултати от изследването и анализ (98 стр.), 7 теоретико-приложни изводи и 8 препоръки. Представени са приложения в размер на 5 страници. Списъкът на публикациите и броят им отговаря на представения за защита дисертационен труд. Авторефератът отговаря на изискванията.

Работата по дисертацията предлага многомерни научни задачи и отговаря на редица въпроси за спорта с увреждания.

Успехът в разработката на темата в голяма степен се дължи на добрата научна подготовка на дисертанта.

Работата е добре онагледена таблично и графично.

Глава първа отговаря на редица въпроси за системата за оценяване на функционалността – степента на увреждане на участниците, специализирана ски екипировка за хора с увреждания, същност, класификации и състав на инфраструктурата ползвана от спортистите, Параолимпийските зимни игри (Winter Paralympic Games) и запознаване със структурата на международните организации, развиващи ски за хора с увреждания. Адаптираните ски при тези участници представляват вид спортна култура и е индикация за зрелостта на миогледа на обществената структура. Интерес към темата на дисертационната работа осигуряват историческите описания на случаи при спортисти с увреждания в Германия, Австрия, Съединените щати и др. справили се успешно с предизвикателствата. Апотеоз за атлетите с увреждания са Зимните параолимпийски игри (ЗПИ). В началото особеност на състезанията е било наличието на три категории на базата на тяхната функционална способност, като системата за изчисление на резултатите позволяваща спортисти с различни увреждания да се състезават един срещу друг. От 2006 г. е въведена нова система за оценяване намаляваща значително броя на

потенциалните медали в Параолимпийските алпийски ски от 128 на 36 и създава високо ниво на конкуренция за всеки медал. В този смисъл в дисертацията са разгледани много изчерпателно критериите за спортните класове. Подробно са описани и индивидуалните класове дефинирани според функционалните възможности на спортистите. Допълнение е описаната факторна система позволяваща групирането на различни класове в трите общи групи: седнали, стоящи и незрящи. Твърде подробно са описани многото особености, които са налице при групата на спортистите с увреждания. От запознаването с работата прави впечатление, че няма съществена разлика в характера на ски-състезанията в олимпийските и параолимпийските игри.

Подробно са описани особеностите на екипировката ползвана от спортисти с увреждания и ние виждаме налице индивидуалните характеристики съобразени със степените на функционалните увреждания.

Освен от екипировка, спортистите се нуждаят от съоръжения и места за подслон, наричани туристически обекти. Последната част от процеса е човешкият ресурс. Това представляват учители по ски-обучение, които трябва и да имат понятие и нагласа за работа със спортисти с увреждания.

Експерименталната част на дисертацията е представена изчерпателно. Списъкът с литературата изцяло следва съвременните източници.

Целта е ясно и точно формулирана. Задачите в правилна логическа последователност очертават пътя на научното изследване за достигане на поставената цел. Определен е предметът на изследване.

Описани са подробно използваните методи за изследване и както и математико-статистическите методи.

Изведената работна хипотеза произтича от направения обзор и е научно доказана.

Главата “Резултати от изследването и анализ” е несъмнено с голяма тежест.

Анализът носи в себе си редица творчески аспекти, проведен е с научно обоснована критичност от позицията на изграден специалист. Систематизирани са проблемите, които не са достатъчно проучени и ще се търси отговор в дисертационния труд. Определени са два основни фактора, които ни позволяват да получим адекватна оценка на съществуващите условия и материална база в българските ски курорти.

Анкетното проучване е достатъчно изчерпателно. Установено е наличието на приемливи при новопостроените хотели условия и недостатъчно оборудвана хотелска база и условия при старото строителство. Изчерпателен е анализът на изкачвателните съоръжения и подходът към тях.

Отношението на заинтересованите страни към адаптираните ски е установено чрез анкета подробно описана в приложение 1.

Направен е вариационен анализ определящ количествено преобладаващите в анкетата отговори.

Факторният анализ представлява задълбочено изследване на анкетните резултати. Броят на търсените фактори зависи съществено от корелациите между наблюдаваните величини, като в типичния случай на приложение на факторния анализ, този брой е много по-малък, обикновено един, два или три фактора. Факторният анализ позволява за всеки от факторите да се пресмятат факторни резултати, което означава, че с факторите можем да боравим като с обикновени наблюдавани величини. За установяване на доминиращите във факторите участващи величини в дисертационната работа е проведен задълбочен анализ следващ класическата процедура на елиминиране на ниските корелационни стойности и постигане на удовлетворителна извадкова адекватност даващ достатъчна гаранция за достоверност на получените резултати. Факторният

анализ групира задълбочените въпроси от анкетата в четири факторни групи описани подробно в работата. Ненапразно на този анализ е отделено достатъчно място в дисертационната работа. Заключениета от работата може да служат за определяне мотивацията на занимаващите се със спорт при контингента хора с увреждания. Факторният анализ установява важни характеристики относно принадлежността към половата идентичност съобразно работата с хора с увреждания.

Подробен сравнителен анализ е направен на звената за управление, организация и стратегии за развитие осъществен за Република България и водещи страни в политиката на спорта с увреждания. Представеният материал е изключително енциклопедично подробен и може да служи за добра основа за усъвършенстване на работата с хора с увреждания на национално ниво.

За пример може да служи подробното описание на работата на Австралийския параолимпийски комитет спрямо тази в Република България. Отчита се полезният ефект от подготовката на кадри в НСА“Васил Левски“ конкретно насочени към спорта с увреждания. Много ценно е съчетаването на системата на подготовка в обучението по ски със Българско ски училище - БПС осъществяващи приложението на единната методика за обучение.

Подробно е представена методиката за обучение във Канада, Финландия, Израел, Австралия, България и др.

Докторантът участва дейно в обучението на ски при хора с увреждания. Заради това обстоятелство в дисертацията са представени подробни тренировъчни планове съобразени с конкретните особености на терена и участниците. Показани са зависимости и лични впечатления при практикуването на спорта. Добро впечатление оставя приложеният с вещина цялостен системно - структурен подход за анализ и интерпретация на получените данни.

Изводите и препоръките са конкретни и логично следват от получените резултати и направения анализ.

Според мен теоретичните и научно-приложни приноси на дисертационния труд са следните:

1. Проучени са литературните източници отнасящи се за адаптираните ски при хора с увреждания.

2. Разработен е анализ на съществущите организационни особености в страни с политика в областта на спорта при хора с увреждания.

3. Разработен е анализ на природните особености в РБ и осъществяваната политика в сферата на спорта с увреждания.

4. Осъществен е статистически вариационен, корелационен и факторен анализи на анкетните резултати и направени изводи съобразно участващи във факторните групи показатели.

5. Разработени са подробни планове за тренировъчна работа и са проведени многократно педагогически наблюдения в РБ и в чужбина.

6. Висока стойност представляват споделените наблюдения и личен опит на дисертантката в работата с хора с увреждания.

В крайна сметка, дисертационният труд представлява подробно практическо пособие за подготовка на спортни специалисти в работата при хора с увреждания и е с принос към хуманизма в днешно време.

Искам да поставя един въпрос към дисертантката. Освен всекидневната работа при занимания с хора с увреждания, има ли намерение да подготвя такива спортисти за участие в състезания.

В заключение трябва да отбележа, че на нашето внимание е предложен завършен научен труд, отговарящ на всички изисквания за докторска дисертация. Докторантът се е изявил като знаещ и можещ специалист практик и научен работник. Въз основа на всичко гореизложено давам положителна оценка на дисертацията на Бояна Константинова Коцева, редовен докторант към катедра „Снежни спортове” при НСА „В.

Левски”, на тема „АНАЛИЗ НА УСЛОВИЯТА ЗА РАЗВИТИЕ НА АЛПИЙСКИ СКИ ЗА ХОРА С УВРЕЖДЕНИЯ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ“ и предлагам на уважаемата комисия, да му бъде присъдена образователната и научна степен “доктор” по научната специалност „Теория и методология на спортната наука“ професионално направление 7.6 „Спорт“.

21.01.2021 г.

Подпис:

(доц. инж.Огнян Тишинов, доктор)